

*Ivan Teodorović**

DR. SC. STANKO ŽULJIĆ
(7. 1. 1925. – 18.12.2012.)

Dr. sc. Stanko Žuljić, zaslužni znanstvenik (emeritus) Ekonomskog instituta Zagreb rođen je u Zagrebu. Već u vrijeme pohađanja gimnazije svrstava se u krug napredne omladine. Od godine 1941. član je SKOJ-a te sudjeluje u antifašističkim akcijama. Godine 1943. pridružuje se partizanskom pokretu i tako izbjegava hapšenje. Član je Zagrebačkog partizanskog odreda koji kasnije prerasta u Deseti zagrebački korpus NOVJ. Potom prelazi u I. Proletersku brigadu. Već tada Stanko Žuljić iskazao se svojim osebujnim duhom i sklonošću za pravdom i ravnopravnošću. Već od svoje rane dobi Stanko Žuljić pripada onoj skupini mladih intelektualaca u kojih je temeljna oznaka humanost i humanistički pogled na svijet.

Nakon završetka rata Stanko Žuljić ostaje u sastavu NOV-a kao oficir, ali ustrajno nastoji ostvariti pravo na nastavak školovanja. To mu uspijeva tako da uz aktivnu službu završava studij geografije na Prirodoslovno matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na kojem stiče diplomu godine 1953. kada se i demobilizira.

Kao geograf godine 1953. se zapošljava u Urbanističkom institutu Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu. Institut tada okuplja ne samo vodeće urbaniste i arhitekta, već i stručnjake različitih profila. Institut je slijednik sjajne škole urbanizma iz razdoblja između dva svjetska rata. Urbanizam i arhitektura tog razdoblja bilježe dostignuća na europskoj razini. S takvom tradicijom, ali i znanjem, stručnjaci Urbanističkog instituta razvijaju urbani koncept grada Zagreba kojem postepeno nastoje dati prve obrise metropolitanskog područja. Uz rješavanje urbane problematike u Zagrebu i Hrvatskoj, Institut se bavi i problematikom regionalnog

* I. Teodorović, zaslužni znanstvenik (Emeritus) u Ekonomskom institutu, Zagreb i glavni i odgovorni urednik časopisa *Ekonomski pregled*. (E-mail: iteodorovic@eizg.hr).

i naglašeno prostornog razvitka Hrvatske. Renome koji je Institut stekao bio je toliki da je prihvatio ponudu da 1962. godine pristupi izradi urbanističkog plana Conakrya, glavnog grada Gvineje. U tom projektu sudjelovao je i Stanko Žuljić i stekao prvo, ali ne i jedino međunarodno iskustvo.

U razdoblju od 1953. do 1963. godine kao geograf i planer u Urbanističkom Institutu Stanko Žuljić radi u timovima na rješavanju urbane i regionalne problematike. Tijekom tog razdoblja boravio je u nekoliko navrata na stručnom usavršavanju u inozemstvu i to u Austriji, Belgiji, Italiji i Poljskoj. U akademskoj godini 1958./1959. proveo je kao istraživač na University of Minnesota u SAD-u.

Godine 1963. obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom “Zagreb i okolica – utjecaj gradskog organizma na regiju”. Iste godine promoviran je u doktora znanosti iz područja geografije.

Početak šezdesetih godina u Ekonomskom institutu NRH intenzivnije se razvija istraživanje iz područja regionalne i prostorne problematike. Jača novooosnovani odjel prostorne ekonomije pretežno dolaskom stručnjaka s odgovarajućim iskustvom, ali i školovanjem mladih asistenata. Dr. sc. Stanko Žuljić bio je među stručnjacima koji su se uključili u rad Instituta, odnosno odjela za prostornu ekonomiju godine 1963.

Sa sve naglašenijom sklonošću za analizom regionalnog i prostornog razvitka, dr. sc. Stanko Žuljić, godine 1963., na poziv tadašnjeg vodstva prelazi u Ekonomski institut. U Institutu član je Odjela za regionalnu i prostornu ekonomiju u kojem ubrzo daje veliki doprinos izazovnoj problematici regionalnog i prostornog razvitka. Taj prelazak u Institut bio je samo logičan nastavak u istraživačkoj i znanstvenoj karijeri dr. sc. Stanka Žuljića. Dolazak u Institut omogućio mu je da dođe izražaja u punoj mjeri njegov slobodan i kreativni duh. Znanstveni i stručni doprinos kojeg je ostvario i priznanja koja je stekao u relativno kratkom razdoblju od dolaska u Institut, dobili su i odgovarajuća međunarodna priznanja. Tako već godine 1965. i potom 1969., dr. sc. Stanko Žuljić boravi kao gost predavač na fakultetu društvenih znanosti Sveučilišta u Pittsburghu, SAD, odnosno Sveučilišta u Detroitu, SAD. Slijedom znanstvenih doprinosa u zemlji i inozemstvu dr. sc. Stanko Žuljić biran je u viša znanstvena zvanja, a godine 1976. izabran je u zvanje znanstvenog savjetnika.

Dr. sc. Stanko Žuljić bio je uporan i često tvrdoglav u svojim stavovima, ali je znao uvažavati i prihvaćati mišljenja drugih. Kao takav okupljao je oko sebe na regionalnoj problematici suradnike iz Instituta kao što su bili dr. I. Krešić, dr. J. Padjen, dr. S. Vojnović, dr. B. Vegar, dr. J. Županov, dr. S. Srdar, dr. M. Sekulić, dr. I. Vinski, dr. G. Nikić, dr. S. Zdunić i mnoge stručnjake izvan Instituta. Mlađi imali smo priliku slušati njihove veoma žive diskusije i opaske na aktualnu problematiku razvitka općenito i regionalnog razvitka posebno. Životna iskustva i znanje naših starijih kolega koje su nesebično prenosili na nas, kao i njihova

otvorenost znanstvenim dostignućima iz svijeta ohrabivala su i nas mlađe, tada asistente, da se upustimo u nove znanstvene izazove. Problematika regionalnog i prostornog razvitka postala je jednom od centralnih tema među ekonomistima. To i ne iznenađuje s obzirom na činjenicu da je država od početaka šezdesetih godina prošlog stoljeća započela proces decentralizacije koji je bio sve naglašeniji sa svakom privrednom reformom. Decentralizacija je tada dosegla svoj vrhunac sa Ustavnim promjenama iz godine 1974. Dakako za regionalnu znanost to su bili brojni izazovi koje nije uvijek bilo lako razriješiti.

U takvim okolnostima dr. sc. S. Žuljić inicirao je međunarodni simpozij pod nazivom „Planiranje prostornog razvoja metropolitanskih regija“. Uz podršku voditelja odjela dr. I. Krešića i direktora Instituta prof. dr. R. Langa i aktivan angažman svih znanstvenika i stručnih službi Instituta simpozij je održan u Zagrebu od 25. do 28. ožujka 1968. godine. Taj je simpozij okupio gotovo sve vodeće stručnjake iz Europe i dijelom iz SAD-a, te je s obzirom na predstavljene radove naših i inozemnih stručnjaka polučio zapažene odjeke u Europi. Ovo govori samo po sebi o viziji našeg kolege S. Žuljića koja je išla ispred svog vremena, ali sukladno njegovim znanstvenim spoznajama o neminovnostima urbanog, regionalnog i prostornog razvitka.

Tijekom svog aktivnog radnog vijeka, a koji je trajao i dugi niz godina nakon umirovljenja, dr. sc. Stanko Žuljić objavio je ukupno oko 103 knjiga, monografija, studija i članaka. Presjekom u područja koja su prisutna u ovim radovima može se zaključiti da postoji određena konstanta i usredotočenost dr. sc. Žuljića na problematiku razvitka gradova s jedne strane, ali ujedno i komplementarnost istraživačkog interesa i na druga srodna područja. Tako on istražuje komunalni sistem i komunalnu infrastrukturu, demografska kretanja i utjecaj na razvitak gradskih naselja. Ovakva razmatranja nužno ga dovode do problematike hijerarhije gradskih naselja i analize čimbenika procesa urbanizacije pa onda logično slijedi da se je bavio problemima koncentracije u prostoru i čimbenicima disperzije.

Odjel za prostornu i regionalnu ekonomiju Ekonomskog instituta, Zagreb počeo se je baviti problematikom prostornog uređenja već od početaka šezdesetih godina prošlog stoljeća. Ubrzanje tih istraživanja uslijedilo je nakon prve ozbiljne društveno-ekonomske reforme iz 1965. godine. U tom razdoblju zajedno s ostalim članovima odjela, ali i samostalno dr. sc. Žuljić se bavi pitanjima policentričnog razvitka kao uvjeta za ravnomjerniji regionalni i prostorni razvitak Hrvatske. Tada se je tražila protuteža ubrzanju urbanizaciji kao i ekonomskoj emigraciji koja je u očima znanstvenika imala i svoje prijetnje, prvenstveno u demografskim kretanjima. U kontekstu policentričnog razvitka kao čimbenika valorizacije i aktiviranja cjelokupnog nacionalnog prostora dr. sc. Žuljić je u suradnji i samostalno pisao o industrijskim zonama i lokacijama. U tom kontekstu analizirao je i regionalnu problematiku i posebno prometnu infrastrukturu.

Uz sve rečeno može se reći da je konstanta istraživačke, stručne i društvene djelatnosti dr. sc. Stanka Žuljića, zaslužnog znanstvenika Ekonomskog instituta, Zagreb, bila problematika razvitka grada Zagreba, i to od rješavanja aktualnih problema do dugoročnih vizija Zagreba kao metropole u mreži europskih metropola. U tom pogledu valja istaknuti rad kojeg je početkom devedesetih godina završio zajedno s dr. Z. Fröhlichom na temu "Što Zagreb želi i treba biti". To je za dr. sc. Žuljića bio tek uvod u obiman rukopis na kojem je radio gotovo jednu deceniju, a odnosio se na razvitak Zagreba od njegovih početaka do devedesetih godina prošlog stoljeća. U taj je rukopis autor ugradio sve ono što je imao za reći o razvitku grada kojem je bio odan i kojeg je neprekidno volio. U istom je rukopisu sadržana i bogata dokumentacija o razvitku grada. Uslijed teških okolnosti u kojima se je mlada samostalna država našla, taj dragocjeni dokument nije objavljen u obliku knjige. Nadam se i vjerujemo da je nastupio pravi trenutak za objavljivanje ove knjige kao dragocjenog dokumenta jednog vremena, ali i kao pravi hommage znanstveniku i stručnjaku kakav je bio dr. sc. Stanko Žuljić.